

بررسی روند

مصرف گوشت

قرمز در جهان

در سال ۱۹۸۷ حدود ۴۹/۶ میلیون تن گوشت گاو و گوساله در سطح جهان مصرف شده است که این مقدار نسبت به سال ۱۹۷۸ حدود ۸ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال ۱۹۸۷ مصرف سرانه گوشت گاو و گوساله در سطح جهان برابر با ۹/۹۱ کیلوگرم بوده است که نسبت به سال ۱۹۷۸، با توجه به نرخ رشد سریع تر جمعیت در مقایسه با نرخ رشد مصرف گوشت گاو، کاهش یافته است. به لحاظ گرایش به سوی مصرف گوشت سفید (طیور) طی دهه ۱۹۸۰ و ادامه

مصرف انواع گوشت قرمز در سطح جهان:

در سال ۱۹۸۷ حدود ۵۶ میلیون تن گوشت قرمز گاو، گوساله، گوسفند، بره و بز در سطح جهان مصرف شده است. از این مقدار، حدود ۸۸/۶ درصد آن را گوشت گاو و گوساله و مابقی را گوشت گوسفند، بره و بز تشکیل داده است. طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ مصرف ظاهری گوشت گوسفند، بره و بز نسبت به مصرف گوشت گاو و گوساله از رشد بیشتری برخوردار بوده است^۱.

۱- بعلت در دسترس نبودن آمار مصرف گوشت گوسفند - بویژه در کشورهای در حال توسعه - و به منظور یکنواخت بودن آمار، مصرف ظاهری برای همه کشورها از طریق زیر محاسبه گردیده است:
مصرف ظاهری = صادرات - واردات + تولید

گروه کشورهای در حال توسعه با مقدار مصرفی برابر ۱۴/۴ میلیون تن در سال ۱۹۸۷، حدود ۱۸ درصد سهم جهانی را از این جهت به خود اختصاص داده‌اند حال آنکه این گروه بیش از ۵۰ درصد جمعیت جهان را دارا می‌باشند.

حدود ۴۸ درصد مصرف گوشت گاو و گوساله را در سال ۱۹۸۷ در اختیار خود داشته است. در این میان ایالات متحده آمریکا به تنهایی حدود ۵۰ درصد گوشت گاو و گوساله مصرف شده در گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری را به خود اختصاص داده است.

مصرف کشورهای ایتالیا، فرانسه، آلمان غربی و انگلستان (عضو جامعه اقتصادی اروپا) جمعاً حدود ۱۰ درصد مصرف این گروه بوده است.^۲ سهم جهانی ایالات متحده آمریکا برابر با ۲۳/۸ درصد در سال ۱۹۸۷ بوده است. این کشور بعد از کشورهای آرژانتین و اروگوئه، بیشترین مصرف سرانه گوشت گاو و گوساله را در جهان دارا می‌باشد. هر فرد آمریکایی بطور متوسط حدود ۵۰ کیلوگرم گوشت در سال ۱۹۸۷ مصرف نموده است که این مقدار نسبت به سال ۱۹۷۸ - با توجه به کاهش در مقدار مصرف - کاهش قابل توجه‌ای داشته است. این نوع گوشت حدود ۴۲/۴ درصد از

این گرایش تا دهه ۱۹۹۰، مصرف گوشت گاو در جهان، بویژه در کشورهای عمده مصرف‌کننده این نوع گوشت تحت تأثیر قرار گرفته است. همچنین در سالهای ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰، بواسطه بالا بودن قیمت خوراک دام و در نتیجه افزایش قیمت گوشت، علی‌رغم رشد آرام تولید گوشت، تقاضای جهانی برای انواع گوشت، بویژه گوشت قرمز همچنان راکد بوده است.^۱

مصرف ظاهری گوشت گوسفند و بز در سال ۱۹۸۷، حدود ۶/۳۷۶ میلیون تن در سطح جهان بوده است که نسبت به سال ۱۹۷۸ حدود ۱۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. مصرف سرانه این نوع گوشت نیز طی دهه مذکور کاهش داشته و به ۱/۲۷ کیلوگرم برای هر نفر در سال ۱۹۸۷ رسیده است.

مصرف گوشت گاو و گوساله در گروه‌های سه‌گانه کشورها:

گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری

(1): *Food Outlook*, No. 11/12, December 1988, P.21.

Food Outlook, No. 4, August 1989, P.51.

Food Outlook, No. 4, April 1990, P.19.

۲ - مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی بازار جهانی گوشت قرمز در دست انتشار.

مجموع مصرف انواع گوشت را در سال ۱۹۸۵ شامل شده است (جدول شماره ۳)، این سهم به حدود ۳۳ درصد در سال ۱۹۸۸ تنزل یافته است.^۱

کشور ایتالیا نیز به عنوان دومین کشور مصرف کننده عمده گوشت گاو در گروه خود، مقدار مصرف خود را طی دهه ۱۹۷۸-۸۷، با متوسط نرخ رشدی معادل ۳/۲ درصد افزایش داده است که در بین کشورهای مصرف کننده عمده این نوع گوشت در جهان، بالاترین رشد را نشان می‌دهد (جدول شماره ۱).

به لحاظ این رشد، مصرف سرانه آن نیز افزایش یافته و به حدود ۳۳ کیلوگرم برای هر نفر در سال ۱۹۸۷ رسیده است. این نوع گوشت حدود ۱/۳ مجموع انواع گوشت مصرفی در این کشور را شامل می‌شود (جدول شماره ۳).

در منساق اروپای غربی و آمریکای شمالی، رشد نسبتاً سریع اقتصادی طی سالهای ۱۹۸۳-۱۹۸۷، تنها موجب اندکی افزایش در تقاضا برای گوشت قرمز شده است، و علی‌رغم عرضه زیاد گوشت به قیمت‌های نازل، هزینه مصرف شده برای گوشت گاو در این دو منطقه میل به کاهش

داشته است. در منطقه اروپای غربی تقاضا بیشتر متوجه گوشت خوک بوده است، حال آنکه در منطقه آمریکای شمالی، گوشت سفید جای گوشت گاو را به عنوان یک گوشت اصلی می‌گیرد. این گرایش معلول چند عامل از جمله: قیمت‌های نسبتاً پائین گوشت مرغ و بوقلمون، تمایل مصرف کنندگان به گوشت سفید به خاطر حفظ سلامتی و کوشش‌های موفقیت آمیز در زمینه بازاریابی و توسعه فرآورده‌های حاصل از گوشت مذکور بوده است.^۲ در سال ۱۹۸۷، بواسطه رشد تولید و قیمت‌های خرده‌فروشی نسبتاً ثابت و حمایت شده، مصرف گوشت گاو در منطقه اروپای غربی افزایش یافت، ولی این افزایش در سالهای بعد بواسطه رشد قیمت‌ها و برقراری مالیات بر مصرف کنندگان و تا حدودی نیز اشباع شدن تقاضای مصرف کنندگان در بعضی از کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) متوقف گردید.^۳

گروه کشورهای سوسیالیستی با مقدار مصرفی حدود ۱۱/۵ میلیون تن در سال ۱۹۸۷، ۲۳ درصد سهم جهانی را دارا می‌باشند. اتحاد جماهیر شوروی به عنوان دومین کشور مصرف کننده عمده در سطح

۱- همان.

(2): *Food Outlook*, No. 7, August 1986, P.19.

(3): *Food Outlook*, No. 1/2, February 1988, P.23.

Food Outlook, No. 4, April 1989, P.15.

Food Outlook, No. 4, April 1990, P.19.

بررسی روند مصرف گوشت قرمز در جهان ۲۷

کشور ایالات متحده آمریکا به تنهایی حدود ۵۰ درصد گوشت گاو و گوساله مصرفی گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری را به خود اختصاص داده است (معادل $\frac{1}{4}$ گوشت مصرفی در جهان).

کاهش تقاضا وارد می‌آورد. در صورت اعمال سیاستهایی در جهت حذف چنین مالیاتهایی، موجبات تحرک بیشتر تقاضا فراهم خواهد آمد^۳. طبق جدول شماره (۳)، در اتحاد جماهیر شوروی مصرف سرانه گوشت گاو حدود $\frac{۳۱}{۵}$ کیلوگرم برای هر نفر در سال ۱۹۸۷ بوده است که به نسبت سایر کشورهای سوسیالیستی مصرف سرانه بالاتری را نشان می‌دهد. با وجود پیش‌بینی رسیدن به خودکفایی در زمینه تولید گوشت مرغ، احتمال کاهش مصرف گوشت گاو در این کشور نمی‌رود، به علاوه سوبسید بر مصرف کنندگان در این کشور برای گوشت‌های توزیع شده از سوی دولت هنوز برقرار است اما با گسترش جیره‌بندی گوشت، مصرف کنندگان، به شکل فزاینده‌ای به سوی بازارهای آزاد گرایش یافته‌اند^۴. گروه کشورهای در حال توسعه با مقدار

جهان، بیش از ۷۵ درصد گوشت گاو مصرفی این گروه را به خود اختصاص داده است. مصرف سرانه این گروه کشورها، بواسطه رشد نسبتاً خوب مصرف، افزایش نسبی خوبی طی دهه ۱۹۷۸-۱۹۸۷ نشان می‌دهد و به $\frac{۷}{۲۵}$ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷ رسیده است. از آنجا که مصرف سرانه در کشورهای «اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی» بیش از ۲۰ کیلوگرم می‌باشد، پایین بودن مصرف سرانه در گروه کشورهای سوسیالیستی را می‌بایست متأثر از مصرف سرانه ناچیز در کشورهای سوسیالیستی آسیا، بویژه کشور چین دانست. (مصرف سرانه گوشت گاو در این کشور در سال ۱۹۸۷ برابر با $\frac{۰}{۷}$ کیلوگرم بوده است)^۲. در سال ۱۹۹۰ و سالهای بعد از آن بعضی برنامه‌های اصلاحات اقتصادی در سطح کلان که شامل برقراری مالیات بر مصرف کنندگان نیز می‌شود، فشار مضاعفی را در جهت

۱- مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، بازار جهانی گوشت قرمز، در دست انتشار.

۲- مصرف سرانه گوشت خوک در گروه کشورهای سوسیالیستی آسیا حدود ۱۷ کیلوگرم در سال ۱۹۸۶ بوده است.

مأخذ: همان.

(3): *Food Outlook*, No. 4, April 1990, P.19.

(4): *Food Outlook*, No. 11/12, December 1986, P.21.

Food Outlook, No. 4, April 1990, P.19.

مصرفی برابر با ۱۴/۴ میلیون تن در سال ۱۹۸۷، حدود ۱۸ درصد سهم جهانی را از این حیث به خود اختصاص داده‌اند، حال آنکه این گروه بیش از ۵۰ درصد جمعیت جهان را دارا می‌باشند. علی‌رغم افزایش نسبی در مقدار مصرف، مصرف سرانه این گروه از کشورها تحت تأثیر نرخ رشد سریع

جمعیت قرار گرفته و از ۶ کیلوگرم در سال ۱۹۷۸ به ۵/۵ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷ کاهش یافته است^۱. منطقه آمریکایی لاتین (شامل ۱۴ کشور در حال توسعه) با دارا بودن ۱۱ درصد از جمعیت گروه کشورهای در حال توسعه، بیش از ۵۰ درصد مصرف گوشت گاو در این گروه از کشورها را به خود

جدول (۱): مصرف انواع گوشت قرمز در جهان و کشورهای مصرف کننده عمده طی سالهای ۱۹۷۸-۸۷
واحد: هزار تن

سال	۱۹۷۸		۱۹۷۹	۱۹۸۰	۱۹۸۱	۱۹۸۲
	مقدار	سهم جهانی				
جهان	۴۵۹۸۷	۱۰۰	۴۴۶۸۹	۴۴۴۸۹	۴۴۵۵۸	۴۵۰۱۰
آمریکا	۱۲۲۲۴	۲۶/۶	۱۱۰۶۳	۱۰۹۸۵	۱۱۱۸۱	۱۱۳۹۲
ایتالیا	۱۴۰۷	۳/۱	۱۸۱۰	۱۸۲۲	۱۷۹۱	۱۹۱۴
فرانسه	۱۶۴۷	۳/۶	۱۶۱۰	۱۵۶۲	۱۴۸۸	۱۴۱۹
آلمان غربی	۱۵۲۳	۳/۳	۱۴۲۵	۱۴۶۸	۱۳۸۹	۱۳۵۸
سوئد	۷۱۵۱	۱۵/۶	۷۱۸۳	۷۰۶۵	۷۰۴۶	۷۰۳۴
آرژانتین	۲۴۵۹	۵/۳	۲۳۳۷	۲۴۱۱	۲۴۸۸	۲۰۶۳
برزیل	۲۳۱۰	۵/-	۲۱۵۲	۱۹۹۶	۱۹۰۷	۲۰۶۶
جهان	۵۵۹۶/۶	۱۰۰	۵۶۱۹/۸	۵۶۴۴/۵	۵۸۹۳/۵	۶۰۸۷/۷
استرالیا	۳۲۱/۶	۵/۷	۳۴۸/۷	۳۵۹	۳۳۶	۳۶۴
انگلستان	۴۱۲/۵	۷/۲	۳۹۹/۱	۴۳۱/۵	۳۷۹/۸	۴۴۹/۲
فرانسه	۱۹۴/۷	۳/۵	۲۰۲/۳	۲۱۲/۷	۲۱۹/۹	۲۲۲/۳
سوئد	۸۹۱	۱۵/۹	۹۳۰	۹۴۴	۹۶۰	۹۰۳
ایران	۲۷۳/۸	۴/۹	۲۸۴/۷	۳۲۲	۳۵۰	۳۸۶/۷
ترکیه	۲۷۸/۸	۵	۲۹۵/۲	۲۸۹/۲	۲۶۱/۳	۲۲۷/۶

۱- موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی: بازار جهانی گوشت قرمز، در دست انتشار.

میانگین سال	کشورها	۱۹۸۷		۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳	سال	کشورها
		مقدار	جهانی						
۰/۸	جهان	۲۹۶۰۵	۱۰۰	۲۹۲۹۰	۲۷۹۱۴	۲۶۶۱۷	۲۵۸۷۰	جهان	۲۵۸۷۰
۰/۴	آمریکا	۱۱۸۲۰	۲۳/۸	۱۲۲۱۵	۱۱۸۸۰	۱۱۶۸۴	۱۱۶۲۲	آمریکا	۱۱۶۲۲
۳/۲	ایتالیا	۱۸۶۴	۳/۸	۱۹۰۱	۱۹۹۶	۱۸۶۷	۱۹۲۶	ایتالیا	۱۹۲۶
۰/۶	فرانسه	۱۵۵۹	۳/۱	۱۴۲۲	۱۵۵۰	۱۶۴۹	۱۵۲۳	فرانسه	۱۵۲۳
۰/۱	آلمان غربی	۱۵۲۲	۳/۱	۱۳۳۹	۱۴۳۶	۱۴۴۳	۱۳۷۷	آلمان غربی	۱۳۷۷
۲/۳	سووی	۸۸۰۸	۱۷/۸	۸۴۵۱	۷۸۹۰	۷۷۹۵	۷۵۴۸	سووی	۷۵۴۸
۰/۵	آرژانتین	۲۳۵۸	۴/۸	۲۴۹۰	۲۴۷۶	۲۳۰۱	۲۰۲۸	آرژانتین	۲۰۲۸
۰/۶	سوئد	۲۰۰۷	۴	۲۰۹۹	۱۸۰۰	۱۶۷۴	۱۹۵۱	سوئد	۱۹۵۱
۱/۵	جهان	۶۳۷۶/۳	۱۰۰	۶۲۸۱/۷	۶۲۶۶/۵	۶۰۶۳/۱	۶۰۶۰	جهان	۶۰۶۰
۵/۶	استرالیا	۵۲۳/۶	۸/۲	۴۳۵/۵	۴۲۴/۶	۳۷۱/۷	۳۵۸/۳	استرالیا	۳۵۸/۳
۰/۵	انگلستان	۳۶۲	۵/۷	۳۶۵/۹	۴۰۰/۸	۴۰۲/۱	۳۹۷/۶	انگلستان	۳۹۷/۶
۲/۷	فرانسه	۲۴۸	۳/۹	۲۳۹/۲	۲۳۳	۲۳۲/۵	۲۲۳/۷	فرانسه	۲۲۳/۷
۰/۱	سووی	۹۰۲	۱۴/۲	۹۱۱	۸۴۰	۸۷۵	۹۰۳	سووی	۹۰۳
۲/۷	ایران	۳۴۹	۵/۵	۳۲۰/۵	۳۴۴/۹	۳۲۷/۸	۳۴۴/۱	ایران	۳۴۴/۱
۰/۶	سوئد	۲۹۴/۵	۲/۶	۲۷۹/۷	۲۷۴/۹	۲۵۴/۳	۲۵۸/۳	سوئد	۲۵۸/۳

UNCTAD, *Commodity Yearbook, 1988* (New York: UNCTAD, Pub., 1989). مأخذ:

UNCTAD, *Commodity Yearbook, 1989* (New York: UNCTAD, Pub., 1990).

کاهش چشمگیری داشته است. گوشت گاو در این کشور سهم عظیمی در مصرف انواع گوشتها دارد و مصرف سرانه سایر گوشتها (گوشت خوک، مرغ و گوسفند) جمعاً حدود ۲۵ کیلوگرم در سال ۱۹۸۴ بوده

اختصاص داده است^۱. دو کشور آرژانتین و برزیل به ترتیب ۴/۸ و ۴ درصد سهم جهانی را در سال ۱۹۸۷ دارا بوده‌اند (جدول شماره ۱). مصرف سرانه هر فرد آرژانتینی در این سال بیش از ۷۵ کیلوگرم بوده است که البته این مقدار نسبت به ده سال قبل از آن

(1): UNCTAD, *Commodity Yearbook 1989* (New York: UN, Pub., 1990), P.P. 112—133.

است! مصرف سرانه کشور برزیل حدود ۱۴/۳۶ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷ بوده است. مصرف در این دو کشور، به عنوان دو کشور عمده صادرکننده گوشت گاو در جهان، به مقدار زیادی تحت تأثیر قیمت‌های بین‌المللی می‌باشد. تقاضا در سایر مناطق در حال توسعه، تحت تأثیر مشکلات اقتصادی، بویژه کاهش قیمت نفت در کشورهای صادرکننده نفت که سهم مهمی از واردات جهانی دام و گوشت را تشکیل می‌دهند قرار دارد. از سوی دیگر افزایش تولید گوشت سفید با قیمت پایین‌تر، با توجه به افزایش قیمت بین‌المللی گوشت گاو طی سالهای ۱۹۸۸-۸۹ نیز تقاضا برای گوشت گاو را کاهش داده است.^۲

می‌باشد.^۳ کشورهای استرالیا، انگلستان و فرانسه به عنوان عمده‌ترین کشورهای مصرف‌کننده گوشت گوسفند در گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری، به ترتیب ۸/۲، ۵/۷ و ۳/۹ درصد سهم جهانی را در سال ۱۹۸۷ به خود اختصاص داده‌اند (جدول شماره ۱). مصرف سرانه گوشت گوسفند در این گروه کشورها حدود ۲/۶ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷ بوده است که نسبت به سایر گروه‌ها رقم بالاتری (بیش از دو برابر) را نشان می‌دهد.^۴ در منطقه اروپای غربی،

مصرف گوشت گوسفند، بره و بز در گروه‌های سه‌گانه کشورها:

سهم گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری، سوسیالیستی و در حال توسعه از مصرف جهانی گوشت گوسفند به ترتیب ۳۳/۶، ۲۴/۹ و ۴۱/۵ درصد در سال ۱۹۸۷ بوده است. این سه سهم از لحاظ مقدار برابر با ۲/۱۴، ۱/۵۹ و ۲/۶۵ میلیون تن

(1): *World Economic Service*, No. 189, July 31, 1985, P.3.

(2): *Food Outlook*, No. 7, August 1986, P.18.

Food Outlook, No. 4, April 1989, P.14.

۳- مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی. بازار جهانی گوشت قرمز، در دست انتشار.

۴- همان.

کشور ایسلند بیشترین مصرف سرانه گوشت گوسفند (حدود ۴۰ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷) را دارا می‌باشد^۱. مصرف سرانه در دو کشور نیوزیلند و استرالیا نیز در سطح بالایی قرار دارد (به ترتیب ۴۲/۹ و ۳۲/۵ کیلوگرم در سال ۱۹۸۷)^۲، ولی مصرف سرانه کشورهای عمده مصرف کننده در منطقه اروپای غربی، با توجه به جدول شماره (۲) در سطحی بسیار جدول (۲): مصرف سرانه گوشت قرمز در جهان و کشورهای مصرف کننده عمده طی سالهای ۱۹۷۸-۸۷ واحد: کیلوگرم برای هر نفر

سال	کشور					سال	کشور				
	۱۹۸۲	۱۹۸۱	۱۹۸۰	۱۹۷۹	۱۹۷۸		۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳
جهان	۹/۸	۹/۸۷	۱۰/۰۲	۱۰/۲۴	۱۰/۸	جهان	۱/۳۳	۱/۳۱	۱/۳۴	۱/۲۹	۱/۳۲
آمریکا	۴۸/۶۲	۴۶/۶۵	۴۸/۲۴	۴۹/۱۴	۵۵/۹۲	اسرئیل	۲۴/۶۰	۲۳/۰۲	۲۴/۷۶	۲۳/۷۰	۲۲/۶۵
ایتالیا	۳۳/۳۲	۳۱/۳۱	۳۱/۹۶	۳۱/۷۵	۲۴/۸۱	اسکندناوی	۷/۹۸	۶/۷۵	۷/۶۸	۷/۱۲	۷/۳۶
فرانسه	۲۶/۱۸	۲۷/۵۵	۲۹/۱۲	۳۰/۰۹	۳۰/۹۰	فرانسه	۴/۱۲	۴/۰۸	۳/۹۶	۳/۲۹	۳/۶۶
آلمان غربی	۲۲/۰۴	۲۲/۵۱	۲۳/۸۳	۲۳/۲۴	۲۴/۸۲	سوئد	۳/۳۵	۳/۵۹	۳/۵۶	۳/۵۳	۳/۴۱
سوئد	۲۶/۱۲	۲۶/۳۲	۲۶/۶۱	۲۷/۲۷	۲۷/۳۶	ایران	۹/۵۵	۸/۹۱	۷/۹۸	۷/۷۰	۷/۶۵
آرژانتین	۷۴/۴۷	۹۰/۸۰	۸۹/۲۹	۸۷/۵۲	۹۳/۱۴	ترکیه	۵/۲۲	۵/۶۴	۶/۴۴	۶/۶۸	۶/۴۶
برزیل	۱۶/۱۴	۱۴/۸۹	۱۵/۹۶	۱۸	۱۹/۳۳						

(1): UN. *Agricultural Review Europe, No.31, 1987 and 1988, Volume IV, The Livestock and Meat Market* (Geneva: UN. Pub., 1989), P.69.

۲- مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. بازار جهانی گوشت قرمز، در دست انتشار.

		کشورهای توسعه یافته					کشورهای در حال توسعه				
۹/۹۱	۱۰/۰۴	۹/۹۰	۹/۷۸	۹/۷۸	جهان	۲۸/۶۶	۵۰/۶۸	۴۹/۷۰	۴۹/۲۹	۴۹/۴۹	آمریکا
۲۲/۵۹	۲۳/۳۵	۲۵/۰۱	۲۲/۷۵	۲۳/۷۸	ایتالیا	۲۷/۹۹	۲۵/۸۵	۲۸/۰۷	۲۹/۹۸	۲۷/۸۷	فرانسه
۲۵/۲۸	۲۱/۹۵	۲۳/۵۴	۲۳/۶۵	۲۲/۳۹	آلمان غربی	۳۱/۴۶	۳۰/۱۸	۲۸/۲۳	۲۸/۳۴	۲۷/۹۶	سوئد
۷۵/۳۴	۸۰/۳۲	۸۰/۹۱	۷۵/۹۴	۶۷/۶۰	آرژانتین	۱۴/۳۶	۱۵/۱۶	۱۳/۲۷	۱۲/۵۸	۱۵	برزیل
۱/۲۷	۱/۲۸	۱/۳۰	۱/۲۸	۱/۳۰	جهان	۲۲/۵۲	۲۷/۳۹	۲۷/۰۵	۲۳/۹۸	۲۳/۴۲	استرالیا
۶/۳۵	۶/۴۵	۷/۰۶	۷/۱۳	۷/۰۷	انگلستان	۴/۴۵	۴/۳۲	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۰۷	فرانسه
۳/۲۰	۳/۲۶	۳/۰۳	۳/۱۸	۳/۳۲	سوئد	۷/۳۶	۶/۹۹	۷/۷۴	۷/۹۱	۸/۰۱	ایران
۵/۷۵	۵/۵۶	۵/۵۸	۵/۱۹	۵/۳۹	ترکیه						

مأخذ: جدول شماره (۱)

توضیح: محاسبات براساس آمار جمعیت FAO: Production Yearbook انجام شده است.

کمتراز این مقدار قرار دارد. در نتیجه سهم این گوشت در مجموع انواع گوشت مصرفی در این منطقه بسیار کم است (جدول شماره ۳).

اختصاص داده است (حدود ۱۴/۲ درصد در سال ۱۹۸۷)، و از این حیث در مقام نخست جای گرفته است، ولی مصرف سرانه در این کشور حدود ۳/۲۰ کیلوگرم در سال مذکور بوده است که بواسطه عدم رشد مصرف طی دهه مورد بررسی، مقداری کاهش داشته

اتحاد جماهیر شوروی در زمینه مصرف گوشت گوسفند نیز سهم بالایی را به خود

منطقه آمریکای لاتین (شامل ۱۴ کشور در حال توسعه) با دارا بودن ۱۱ درصد جمعیت گروه کشورهای در حال توسعه بیش از ۵۰ درصد مصرف گوشت گاو و گوساله این گروه کشورها را به خود اختصاص داده اند.

جدول (۳): مصرف سرانه انواع گوشت در کشورهای مصرف کننده عمده گوشت قرمز در سال

۱۹۸۵

واحد: کیلوگرم برای هر نفر

کشور	انواع گوشت	مجموع انواع گوشت	گوشت گاو	گوشت بره و بز	گوشت گوسفند	گوشت مرغ	گوشت خوک	سبم گوشت گاو و مجموع انواع گوشت (درصد)	سبم گوشت گوسفند، بره و بز از مجموع انواع گوشت (درصد)
آمریکا	۱۱۷/۱	۴۹/۶	۵/۹	۳۱/۶	۳۰	۴۲/۴	۵		
ایتالیا	۸۳/۸	۲۷/۸	۱۰/۴	۱۸	۲۷/۶	۱۲/۴			
فرانسه	۱۰۵/۹	۳۱/۸	۴/۳	۱۲/۹	۲۵	۳۰	۴/۱		
آلمان غربی	۹۹/۸	۲۲/۷	۷/۵	۹/۷	۵۹/۹	۲۲/۷	۷/۵		
انگلستان	۷۴/۳	۲۲	۷	۱۶	۲۴/۳	۲۹/۶	۹/۴		
کانادا	۹۶/۵	۴۰/۷	۱۲/۳	۲۵/۱	۲۸/۴	۴۲/۲	۱۲/۸		
ژاپن	۳۸/۲	۶/۴	۱/۳	۱۲/۱	۱۴/۸	۱۶/۷	۳/۴		
استرالیا	۱۰۶/۷	۴۰/۷	۲۲/۷	۲۲/۶	۱۵/۴	۳۸/۱	۲۱/۳		
آسیا شرقی	۷۴/۶	۱۱/۳	۱۱	۲۱/۹	۳۰/۴	۱۵/۱	۱۴/۸		
نیوزیلند	۹۲/۵	۴۰/۶	۲۸/۳	۱۴/۶	۱۴	۴۱/۶	۲۹		

مأخذ:

OECD, *Meat Balances in OECD Countries 1979 - 1985*, (France: OECD Pub., 1987).

کشور ایران، با توجه به آمار سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد «فائو» (FAO)، به عنوان عمده‌ترین مصرف‌کننده گوشت گوسفند در گروه کشورهای در حال توسعه و چهارمین کشور مصرف‌کننده عمده، در جهان محسوب می‌شود.

یکنواختی در نقاط مختلف جهان برجای نمی‌گذارند. به عنوان مثال گرچه کشت درآمدی برای تقاضای گوشت بالاست، ولی تأثیر این عامل در دو جامعه غنی و فقیر به دو شکل متفاوت جلوه گر می‌شود. در جوامع غنی امکان گرایش به سوی نوع دیگر گوشت به راحتی میسر است، حال آنکه در جوامع فقیر این امکان وجود ندارد و در صورت پایین آمدن سطح درآمدها گرایش به سوی کالاهای جانشین پست تر نظیر برنج، گندم و... بیشتر می‌شود. این گرایش به واسطه رشد جمعیت و یا هرگونه عاملی که تأثیر منفی بر مصرف سرانه گوشت دارد، در این گونه جوامع نیز پدیدار می‌گردد. مقدار و کیفیت مصرف گوشت، به عنوان یک شاخص کلی سلامت و توسعه اقتصادی یک جامعه بشمار می‌رود. در حالی که کشورهای صنعتی قسمت اعظم مصرف گوشت در سطح جهان را به خود اختصاص داده‌اند، کشورهای در حال توسعه مصرف سرانه گوشت بسیار پایینی دارند. این سطح پایین مصرف و مصرف سرانه را می‌بایست در درجه اول در سطح پایین تولید گوشت و سپس رشد سریع جمعیت و بالاخره درآمدهای پایین آنها جستجو نمود. اگر چند کشور در حال توسعه که تولیدکننده یکی از انواع گوشت گاو،

است. کشور ایران با توجه به آمار سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد «فائو» (FAO) به عنوان عمده‌ترین مصرف‌کننده گوشت گوسفند در گروه کشورهای در حال توسعه و چهارمین کشور مصرف‌کننده عمده در جهان محسوب می‌شود. حجم مصرف این نوع گوشت در سال ۱۹۸۷ در کشور ایران بالغ بر ۳۴۹ هزار تن بوده است که نسبت به سال ۱۹۷۸، با متوسط نرخ رشدی معادل ۶/۷ درصد در سال افزایش یافته است. مصرف سرانه گوشت گوسفند طی دهه مذکور، علی‌رغم افزایش حجم مصرف، از ۷/۶۵ کیلوگرم به ۷/۳۶ کیلوگرم کاهش یافته است (جدول شماره ۲). بیشترین مصرف سرانه ایران مربوط به سال ۱۹۸۲، معادل ۹/۵۵ کیلوگرم می‌باشد.

عوامل مؤثر بر مصرف گوشت قرمز

گوشت به عنوان یک ماده غذایی ضروری در تغذیه بشر به جهت رفع نیازهای پروتئینی نقش مهمی ایفا می‌نماید و مصرف آن در سراسر جهان و بویژه در جوامعی که عادت به مصرف دائمی گوشت در سطح نسبتاً بالایی دارند، متأثر از عوامل بسیاری است که در ضمن متنوع بودن، تأثیر یکسان و

مصرف سرانه گوشت گوسفند در کشور ایران طی دهه ۱۹۷۸-۸۷ علیرغم افزایش حجم مصرف از ۷/۶۵ کیلوگرم به ۷/۳۶ کیلوگرم کاهش یافته است.

بسیار شدیدتری بر کاهش مصرف سرانه گوشت قرمز در این گروه داشته است.^۱ نرخ رشد مصرف گوشت گاو و گوساله در گروه کشورهای در حال توسعه و کشورهای سوسیالیستی آسیا به ترتیب ۲ و ۹/۶ درصد در سال طی سالهای ۱۹۷۸-۸۶ بوده^۲، حال آنکه نرخ رشد جمعیت آنها برابر با ۴/۲ درصد بوده است. (نقش کشور پر جمعیتی چون کشور چین را نباید از نظر دور داشت). گرچه بخش خاصی از کشورهای در حال توسعه (آسیای جنوب شرقی و اخیراً هم کشورهای صادرکننده نفت در خاورمیانه) مصرف خود را تا حدودی افزایش داده اند، ولی این مصرف از طریق تولید داخلی تأمین نشده است، چرا که نرخ خود کفایی در این گروه از کشورها از ۱۱۰ درصد در سال ۱۹۷۱، به ۱۰۱ درصد در سال ۱۹۸۲ و ۹۶ درصد در سال ۱۹۸۶ افت نموده است^۳ و در نتیجه واردات تأمین کننده گوشت مصرفی آنها بوده است. تغییرات قیمت مواد غذایی مصرفی نیز

گوسفند و بز هستند (یعنی کشورهای آرژانتین، اروگوئه، برزیل، مکزیک، ترکیه، ایران، پاکستان، هندوستان، افغانستان، نیجریه، ایتوپی، سومالی، بنگلادش و اندونزی) را استثناء کنیم، سطح تولید در سایر کشورهای در حال توسعه بسیار کم است. این تولید کم با توجه به عدم وجود واردات، خود دلیل عمده مصرف پایین گوشت در این بخش از جهان است. بر طبق برآورد سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد «فائو» (FAO)، در حدود نیمی از کشورهای در حال توسعه (شامل کشورهای آفریقایی، آسیایی و کشورهای سوسیالیستی آسیا) نرخ رشد مواد غذایی شان (اعم از غلات و گوشت) کمتر از نرخ رشد جمعیت آنها طی دهه ساله ۱۹۷۴-۱۹۸۴ بوده است، و اگر این نکته را نیز در نظر بگیریم که بعضی از کشورهای مذکور در زمینه تولید غلات و یا گوشت مرغ به مرز خود کفایی رسیده و حتی دست به صادرات هم زده اند، متوجه می شویم که نرخ رشد جمعیت تأثیر

۱- مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. بازار جهانی گوشت قرمز، در دست انتشار.

(2): UNCTAD, *Commodity Yearbook, 1988*, (New York: UN, Pub., 1989), P.P. 122—115.

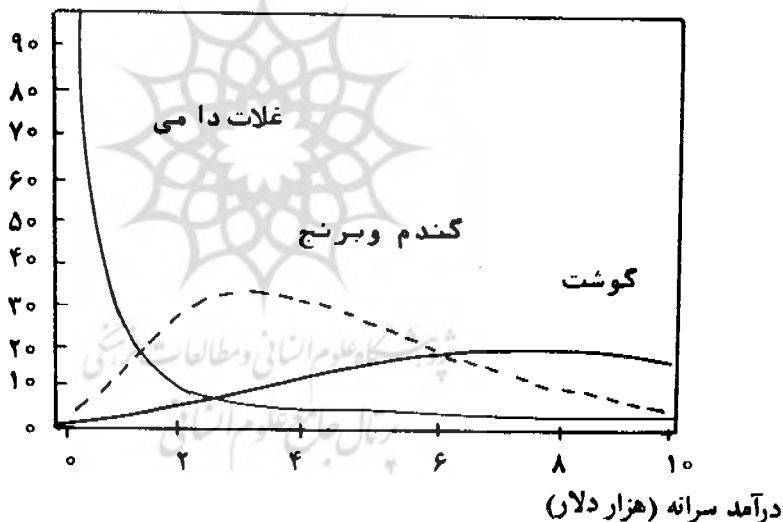
(3): UNCTAD, *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities, The Marketing of Bovine Meat and Products: Areas for International Co-operation* (New York: UN, Pub., 1989), P.5.

برنج را می‌گیرد. با توجه به نمودار شماره (۱)، در سطح درآمدی حدوداً ۲/۳ هزار دلار در سال، بیش از ۳۰ درصد کل هزینه مواد غذایی را گندم و برنج و حدود ۱۰ درصد آن را انواع گوشت تشکیل می‌دهد، حال آنکه در سطح درآمدی ۸ هزار دلار در سال، بیش از ۲۰ درصد کل مصرف مواد غذایی را گوشت و کمتر از ۱۰ درصد آن را گندم و برنج تشکیل می‌دهد. در سطوح درآمدی بالاتر از ۸ هزار دلار در سال، احتمال

یکی از مهمترین عوامل مؤثر در تعیین ساختار تقاضای مواد غذایی و تغییرات سطح تغذیه می‌باشد. قیمت گوشت گاو از سال ۱۹۷۸ به شدت افزایش یافته و در پی آن مصرف نیز کاهش یافته است، ولی عکس این روند را از سال ۱۹۸۰ به بعد مشاهده می‌کنیم! قیمت‌های نسبی خواربار و مواد غذایی، بویژه کالاهای رقیب را نیز نباید از نظر دور داشت. هر زمان که سطح درآمد اجازه دهد، گوشت جای کالاهای پست‌تر نظیر گندم و

نمودار (۱): درصد مصرف گند، برنج، غلات و گوشت در کل مصرف مواد غذایی

درصد مصرف

مأخذ:

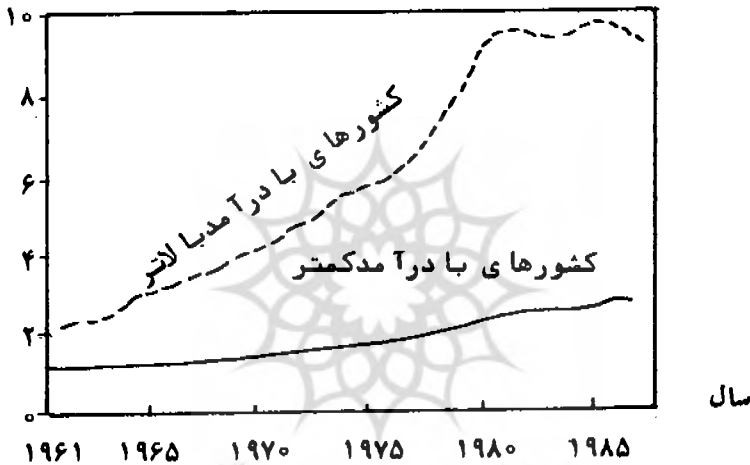
USDA, *World Agriculture, Situation and Outlook Report* (U.S.A: U.S. Department of Agriculture March 1988).

(1): UNCTAD, *Monthly Commodity Price Bulletin 1970 – 1989, Supplement* (New York: UN, Pub., 1990), P.P. 12—13.

گرچه کشت درآمدي براي تقاضاي گوشت بالاست ولي تاثير اين عامل در دو جامعه غني و فقير به دو شکل متفاوت جلوه گر مي شود. در جوامع غني امکان گرايش به سوي نوع ديگر گوشت براحتي ميسر است حال آنکه در جوامع فقير اين امکان وجود نداشته و در صورت پايين آمدن سطح درآمد گرايش به سوي کالاهای جانين پست تر نظير برنج و گندم بيشتر مي شود.

نمودار (۲): مصرف سرانه گوشت سفيد در دو گروه از کشورهای در حال توسعه با توجه به ميزان درآمد سالانه

کيلوگرم براي هر نفر

مأخذ:

USDA, *World Agriculture, Situation and Outlook Report* (U.S.A: U.S. Department of Agriculture, March 1988).

پردازش انواع موادغذایی گوشتی، و پايين آوردن سطح هزینه توليد از عوامل مهم ديگر در گرايشات مصرفي يك يا چند نوع گوشت محسوب مي شوند. به عنوان مثال، افزايش توليد صنعتي مرغ در کشورهای در حال توسعه با درآمد بالا، موجبات رقابت اين نوع گوشت

کاهش در مصرف نهايي گوشت بواسطه افزايش در تنوع غذاهای روزانه وجود دارد. ترجيحاتي نيز با توجه به قيمت نسبي گوشتها با يکديگر وجود دارد. تأثير اعتقادات مذهبي، رفتارهای تغذيه ای، توجه به بهداشت و سلامتي، پيشرفتهای تکنولوژيکي در زمينه

را با گوشت قرمز فراهم آورده است. این امر بواسطه کاهش هزینه‌های تولید و قیمت‌های نسبی گوشت سفید بوده است. با توجه به نمودار شماره (۲) مشاهده می‌شود که طی دهه ۱۹۸۰ مصرف سرانه گوشت سفید رشد بسیار سریعی داشته است (ذکر این نکته بسیار ضروری است که این صنعت در این گروه از کشورها - بویژه در زمینه واردات خوراک طیور - یک صنعت کاملاً وابسته

می‌باشد). سیاست‌هایی اعمال شده از طرف دولتها به شکل برقراری مالیات^۱ یا سوبسید به مصرف کنندگان (CSE)^۲ نیز یک عامل مؤثر در زمینه مصرف گوشت گاو بشمار می‌رود. این مالیات‌ها در کشورهای استرالیا و نیوزیلند صفر و در کشورهای ژاپن و کشورهای اروپای غربی در سطح بالاتری قرار دارد (جدول شماره ۴).

جدول (۴): درصد سهم مالیات مصرف کننده در بعضی از کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری در سالهای ۱۹۸۶-۸۷.

گروه کالاها	کشورها	ایسالات متحده آمریکا	کانادا	EEC	ایر کشورهای اروپای غربی	ژاپن	استرالیا	نیوزیلند	متوسط
گوشت حیوانات منخوارکننده (۱)		-۱	-۱	-۲۰	-۲۴	-۲۳	۰	۰	-۱۴
گوشت حیوانات غیرمنخوارکننده (۲)		-۲	۲	-۱۵	-۲۳	-۱۹	۰	۰	-۹
گندم		-۱۴	-۱۵	-۴۱	-۴۵	-۴۸	۰	۰	-۳۴
برنج		-۴	۰	-۳۶	۰	-۷۲	۰	۰	-۶۹

Food Policy, Vol. 15, No. 1, February 1990.

توضیح: اعداد منفی نشان‌دهنده سوبسید منفی یا سطح مالیاتی است که مصرف کنندگان می‌پردازند و عدد مثبت نشان‌دهنده سوبسید است.

۱- شامل گوشت گاو، گوساله، گوسفند و بزه و بز می‌باشد.

۳- شامل گوشت خوک، مرغ و... می‌باشد.

۱ - وضع مالیات بر مصرف کننده، در نتیجه اعمال سیاست‌های دولت مانند برقراری تعرفه یا سهمیه‌بندی وارداتی است که در نتیجه آن قیمت‌های جهانی را نهایتاً در سطح قیمت‌های داخلی تعیین می‌کنند.

(2): Consumer Subsidy Equivalents

بررسی روند مصرف گوشت قرمز در جهان ۳۹

بر طبق برآورد سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد «فائو»، FAO، در حدود نیمی از کشورهای در حال توسعه (شامل کشورهای آفریقایی، آسیایی و سوسیالیستی آسیا) نرخ رشد مواد غذایی اعم از غلات و گوشت کمتر از نرخ رشد جمعیت طی دهساله ۱۹۷۴-۸۴ بوده است.

حدود ۱/۲ درصد خواهد بود که با این نرخ رشد، مقدار مصرف به مرز ۲۹ میلیون تن خواهد رسید^۱. با توجه به اینکه متوسط نرخ رشد مصرف گوشت گاو در گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ منفی بوده است، لذا انتظار می‌رود که مقدار زیادی از این افزایش مصرف مربوط به گروه کشورهای سوسیالیستی باشد.

حال آنکه در گروه کشورهای توسعه نیافته (به استثناء چند کشور در منطقه آمریکای لاتین) که مصرف سرانه پایین دارند امکان افزایش مصرف گوشت قرمز فقط با بروز رشد اقتصادی و افزایش درآمد سرانه میسر می‌شود. با توجه به امکانات بالقوه دامی، این کشورها می‌بایست تولید داخلی خود را افزایش دهند تا از واردات گوشت رهایی یابند. براساس پیش‌بینی مذکور، متوسط نرخ رشد سالانه مصرف گوشت گاو تا سال ۲۰۰۰ در این گروه از کشورها حدود ۲/۸ درصد خواهد بود که به این ترتیب، مقدار مصرف گوشت گاو در این گروه به مرز ۲۱ میلیون تن خواهد رسید^۲.

با نگاهی به جدول فوق مشاهده می‌شود که کمترین سطح مالیات بر گوشت حیوانات غیر نشخوارکننده و پس از آن بر گوشت حیوانات نشخوارکننده وضع شده است، بویژه در ایالات متحده آمریکا که گوشت گاو کمترین سطح مالیات را داشته است. حال آنکه این مقدار برای گندم بسیار بیشتر است.

دورنمای مصرف گوشت قرمز در جهان:

بطور کلی، دو گروه کشورهای صنعتی (اعم از سرمایه‌داری و سوسیالیستی) به لحاظ سطح بالای تولید گوشت و درآمد سرانه نسبتاً بالا، امکان جوابگویی به هرگونه رشد تقاضای داخلی وجود دارد، گرچه بعضی از کشورها، از لحاظ مصرف گوشت به حد اشباع نزدیک شده‌اند و گرایش به سوی گوشت دیگر نیز وجود دارد. برطبق یک پیش‌بینی، تا سال ۲۰۰۰ متوسط نرخ رشد سالانه گوشت گاو در کشورهای صنعتی

(1): Joachim Zietz and Alberto Valdes, *International Interaction in Food and Agricultural Policies* (Paris: OECD Pub., No 2, April 1989), P.P. 20 — 30.

(2): *Ibid.*

- (1): *Food Outlook*, Various Issues 1986—1990
- (2): *Food Policy*, Vol. 15, No. 1, February 1990.
- (3): Zietzand, Joachim Valdes, Alberto, *International Interactions in food and agricultural Policies* Paris: OECD Pub., No.2, April 1989
- (4): *OECD; Meat Balances in OECD countries 1979 - 1985* France: OECD Pub., 1987.
- (5): UN. *Agricultural Review for Europe, No. 31, 1987 and 1988, Volume IV, The Livestock and Meat Market, Geneva: UN Pub., 1989.*
- (6): UNCTAD, *Commodity Yearbook, 1988*, New York: UN, Pub., 1989 .
- (7): UNCTAD, *Commodity Yearbook 1989*. New York: UN, Pub., 1990 .
- (8): UNCTAD, *Monthly Commodity Price Bulletin 1970 - 1989, Supplement*. New York: UN, Pub., 1990
- (9): UNCTAD, *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities, The Marketing of Bovine Meat and Products: Areas for International Co - Operation*, New York: UN, Pub., 1989.
- (10): USDA, *World Agriculture, Situation and Outlook Report* (U.S.A: U.S. Department of Agriculture, March 1988).
- (11): USDA, *World Agriculture, Situation and Outlook Report* (U.S.A: U.S. Department of Agriculture, March 1988).
- (12): *World Economic Service*, No. 189, July 31, 1985.